

Lappugglan

– från storskog till slottspark

Sent på kvällen den 5 maj 1985 blev jag uppringd av Bo Granberg. Han berättade att han hade varit på en utflykt till Länna, söder om Norrtälje, dit han hade blivit kallad för att beskåda en lappuggla. Han var nu åter hemma efter att ha sett den bra och han ringde för att ge även mig chansen att få se den.

Trots att det var mitt i natten, och således rejält mörkt, begav jag mig strax iväg till platsen. Som väntat såg jag inte mycket av omgivningen och ledsnade efter en stund på att vandra omkring utan att se något. Jag satte mig i bilen för att invänta gryningen. Efter en stund förnam jag en rörelse i ögonvrån, men inte mer än att det var något stort som försvann lågt över biltaket mot andra sidan. Jag vred hastigt huvudet, såg hur plastkappen som markerade vägkanten vajade till, och förstod att något måste ha satt sig på den. Kappen stod nästan mot bilen och jag kunde inte se dess topp. Jag böjde mig därför för att se bättre, men innan jag hade kommit så till, gungade kappen igen och det som hade suttit på den var borta. Det var inte utan en viss frustration som jag åter satte mig

till rätta i sätet. Så nära, men ändå inte! Jag kan inte med absolut säkerhet säga att det var lappugglan, men mycket talar för det. Näväl, det löste sig ändå. Så småningom ljusnade det och jag fick se den så eftertraktade ugglan. Det var min första observation av arten i Uppland, men efterhand har det blivit flera. När jag såg denna min första lappuggla var det givetvis en helt fantastisk händelse och det var då omöjligt att ens föreställa sig att det så småningom skulle bli så lätt att se den som under 2012.

Syftet med denna artikel är i första hand beskriva uppträdandet i Uppland under 2012, men också att försöka ge en bakgrund till förekomsten samt att göra en tillbakablick på artens uppträdande i landskapet.

Lappuggla vid E18 (väster om Kapellskär)
irriterar koltrast. FOTO: ROINE KARLSSON

De första fynden av lappuggla i Uppland med kända tidsangivelser är från vintern 1859/60 då tre honor sköts i närheten av Uppsala (Tjernberg 1996). Att arten redan tidigare hade besökt landskapet vet vi eftersom det på Uppsala universitet finns en lappuggla angiven som skjuten i Uppland före 1859. Ytterligare tre fynd finns från detta århundrade, vardera en individ 1878, 1882 och 1893, samtliga uppgivna som skjutna. Från första halvan av 1900-talet finns endast ett fynd känt, ett exemplar, även den skjutna, i Stockholms läns skärgård 1913. Därefter dröjde det till 1976 innan arten åter rapporterades från landskapet. Det var en individ som observerades vid Finnbäcken, Tärnsjö så sent som den 28 maj. I motsats till tidigare lappugglor, som rapporterats från Uppland, blev denna inte skjutna, och det gäller för övrigt, vad vi vet och hoppas, alla individer som rapporterats därefter.

I takt med att lappugglan har ökat som häckande i norra Sverige och efterhand också utvidgat sitt utbredningsområde allt längre mot söder har också antalet fynd i Uppland ökat. Fram till och med 1995 gjordes ytterligare 14 observationer, och det finns fynd från åtta av de 17 år som åsytas. Från och med 1996 har arten rapporterats årligen och den första kända häckningen är från året därpå, då ett par fick fram flygga ungar i Harg socken. Att lappugglan skulle komma att häcka i landskapet var något som vi bara tio år tidigare inte hade kunnat föreställa oss, men nu var det en realitet. Även påföljande år rapporterades fynd från östra Uppland under häckningstid, men någon säkerställd häckning konstaterades inte. Våren 1999 hördes spelande lappuggla på flera lokaler, både i östra och västra Uppland, och en häckning är känd (Fasterna socken), men den misslyckades tyvärr.

Från åren 2000–2004 rapporterades inga häckningar, men enstaka kan mycket väl ha ägt rum då rapporter om revirhävdande individer är kända från alla dessa år. Eftersom antalet konstaterade häckningar ökade i närliggande landskap som Västmanland och Dalarna, föreföll det än mer rimligt att tro att arten nu häckade med åtminstone något par även

i Uppland. Efter 2004 har förhoppningen om ett stabilt och ökande bestånd i landskapet emellertid svalnat. Ingen häckning är känd från 2000-talet och antalet iakttagelser har minskat under de allra senaste åren. Från 2010 och 2011 finns endast ett respektive två fynd rapporterade från Uppland.

Lappugglan i Uppland 2012

Det var säkerligen många som hade givit upp hoppet om att få med lappuggla på 2011 års Upplandslista, när en individ till slut hittades vid Horsskog, Östervåla socken den 3 december. Till mångas glädje var den kvar åtminstone till och med den 14 nämnda månad. Kanske var detta början på det som komma skulle, det vill säga ett uppträdande av arten under 2012, som rimligtvis ingen ens i sin vildaste fantasi kunde ha föreställt sig. Kolyma- och styltsnäppa i all ära, men lappugglorna får ändå anses ha varit årets händelse i Uppland.

Det började lite trevande med en individ under en veckas tid, från den 15 januari, vid Fäbodarna i Söderfors socken samt vardera en tillfälligt vid Halmbys, Lagga den 26 januari och vid Venen, Enåkerden 23 februari. Två av tre i nordvästra Uppland och därmed i trakter

Karta 1. Lappuggla i Uppland januari-februari 2012. Varje prick representerar plats för fynd av en, eller flera, individer.

Nu skiter den!. FOTO: ROINE KARLSSON

där man kan tänka sig att arten i första hand borde uppträda (se Karta 1). Det dröjde inte länge innan nästa fynd rapporterades, den 3 mars, men nu på en plats som säkerligen fick många att höja på ögonbrynen. Lokalen, Hagalund, är nämligen belägen på Adelsö i Mälaren, och det är inte en plats man i första tänker sig för en lappuggla. Här sågs den

Karta 2. Lappuggla i Uppland mars-april 2012. Varje prick representerar plats för fynd av en, eller flera, individer.

dock av många fram till månadens slut. Och inte nog med det. Ytterligare en individ sågs tillfälligt på samma lokal den 10 mars!

Den 18 mars hittades en lappuggla på Upplandaängarna i Östervåla socken i nordvästra Uppland, och den var kvar till åtminstone den 7 april. Även här sågs två individer tillfälligt, den 3 april. Redan nu stod det tämligen klart för många att vi tycktes stå inför ett evenemang som vi aldrig tidigare hade varit med om. En vecka senare, den 25 mars, sågs lappuggla på ännu en udda lokal, Edenhofs golfbana på gränsen mellan Skuttunge och Bälinge socknar. Ej heller en golfbana kan anses vara en typisk lokal för en art som vi ofta förknippar med stora skogar, men redan fem dagar senare sågs en lappuggla även på Askrike golfbana i Vaxholms kommun! Samma dag sågs en i Frötuna socken (Norrtälje) och på månadens sista dag en vid Lassäng i Östervåla socken. Dessa två visade sig dock i mer typisk lappugglemiljö, vid inägor i skogsmark.

Från de första två veckorna i april är iakttagelser kända från fyra nya lokaler. En var dock platsen för fjolårets fynd, Horsskog, medan två är belägna strax innanför kusten i Värmdö kommun och den sista i Bred socken, Enköping (se Karta 2). Strax därpå, den 15

april, upptäcktes ytterligare en i Värmdö kommun och samma dag en även vid Hjälstaviken! Arten var ny för denna lokal och kanske inte den mest sannolika, som vid en eventuell förfrågan bland skådare skulle ha gissats som nästa nya för lokalen.

Lappugglan vid Hjälstaviken fanns kvar till och med den 10 juni och sågs mestadels i och kring Ekolsunds slottspark. En lappuggla i en slottspark omgärdad av vidsträckt jordbruksbygd var givetvis i högsta grad oväntad, och man kan undra vad den lokala kattugglan tyckte om sin betydligt större konkurrent om födan. Det var många fågelintresserade som tog chansen att få se denna lappuggla jagande i slottsparken och sittande på vägs skyltar längs den strax intill livligt trafikerade landsvägen. Den brydde sig vare sig om nyfikna människor eller bilar, som ibland passerade så nära den sittande ugglan att man såg dess fjäderdräkt röra sig av luftdraget!

En lappuggla i denna, för åtminstone oss fågelintresserade så oväntade miljö, var givetvis häpnadsväckande, men det blev än mer fabulöst! Den 25 april fanns plötsligt två individer i slottsparken och två dagar senare ytterligare en! Tre blev kanske två för många

eftersom det från och med dagen därpå åter sågs "bara" en på platsen. Från mitten av april fram till början/mitten av maj rapporterades lappuggla från åtminstone sju nya lokaler. Drygt hälften av dessa är belägna vid kusten, Örskär var en av dem, och två i den södra delen av landskapet, bland annat Lovön i Mälaren.

Lappuggla på så många platser förbryllade alla, men situationen skulle bli än mer överklig. Den 13 maj sågs fyra lappugglor sitta på viltstängslet längs en kort sträcka av E18, en halvmil väster om Kapellskär, och tre av dem inom en kilometer. Här satt de, gjorde jaktutflykter längs med diket som kantar vägen och ibland även ut över vägbanan. På vägen passerade en strid ström av bilar och långtradare, nyligen anlända från Finland och på väg in i landet. Flera lappugglor sittande på ett viltstängsel längs en livligt trafikerad väg vid kusten i Uppland var något som fick många av oss att ta sig ytterligare en funderare över vad som var på gång. Åtminstone någon enstaka lappuggla sågs här in i augusti och totalt rörde det sig om minst sju olika, men efter den 8:e denna månad finns inga kända iakttagelser härifrån.

Karta 3. Lappuggla i Uppland maj-juni 2012. Varje prick representerar plats för fynd av en, eller flera, individer.

Karta 4. Lappuggla i Uppland juli-augusti 2012. Varje prick representerar plats för fynd av en, eller flera, individer.

Finland nästa! FOTO: ROINE KARLSSON

Under maj och juni rapporterades lappuggla från ett 20-tal lokaler (se Karta 3), men endast en var från den nordvästra halvan av Uppland (strax nordost om Tämnaren). Många av dessa fynd var från jordbruksbygd (t.ex. Sparrsätra kyrka) och från Stockholms närhet (t.ex. Hjulstakorset och Görvälns naturreservat), men även från öar i innerskärgården (t.ex. Husarö och Möja)!

Lappugglor sågs även fortsättningsvis under sommaren (se Karta 4). Kring mitten av juli blev den norra delen av Värmdö plötsligt ett populärt resmål, och orsaken till detta var att här hade hittats åtminstone tre olika lappugglor. Dessa fanns sedan kvar hela sommaren och under hösten. Exempel på andra, likaså långstannande individer från tidigare, som sågs även under juli och augusti, var vardera en på Runmarö, i Görvälns naturreservat samt på Lidingö. Utöver dessa lappugglor på mer eller mindre osannolika platser gjordes nu även ströfynd på en handfull lokaler i för arten mer naturliga miljöer, d.v.s. i eller i anslutning till skog, spridda i den norra halvan av Uppland. Huruvida dessa nu var på vandring mot mer nordliga trakter efter att ha varit längre söderut är okänt.

Fyndbilden för september och oktober (se Karta 5) överensstämmer i stort med den från

de två närmast föregående månaderna, men antalet lokaler med rapporterad förekomst ökade något såväl i söder som i norr. Tidigare redan välkända individer kring Stockholm fanns kvar, men nya upptäcktes på tidigare okända platser, t.ex. vid Kyrksjön (Bromma), 30-meterskärret på Järvafältet och Östra Ryd

Karta 5. Lappuggla i Uppland september-oktober 2012. Varje prick representerar plats för fynd av en, eller flera, individer.

(Åkersberga). Efter sju månader utan kända iakttagelser rapporterades en individ åter från norra Adelsö. Var det samma fågel som hade varit här hela tiden?

Antalet observationer ökade något även i norra Uppland under september och oktober, men fynden var nu mer koncentrerade till den nordöstra delen, i Tierps och Östhammars kommuner. Det är lätt att föreställa sig att det var individer som hade lämnat mer sydliga trakter och nu var på vandring mot norr, men det finns inga bevis för detta.

Fyndbilden för november–december skiljer sig rejält från de två föregående. Nu rapporterades arten från fler lokaler i den nordvästra delen av landskapet än tidigare under året (se Karta 6). Samtidigt saknas plötsligt fynd från flertalet av de lokaler i nordost och i söder som hade arten under september och oktober. Tillbakagången var särskilt påtaglig kring Stockholm. Antalet rapporterade fynd minskade stadigt mot slutet av året och från andra halvan av december finns rapporter endast från tre lokaler i landskapet. Det förefaller som om lappugglans invasion av Uppland i stort kom att omfatta just året 2012.

Karta 6. Lappuggla i Uppland november–december. Varje prick representerar plats för fynd av en, eller flera, individer.

Varifrån och varför?

Ett populärt diskussionsämne under året har varit varför så många lappugglor plötsligt uppträder i en landsända där antalet fynd tidigare har varit få och därtill i biotoper där arten normalt inte förekommer. Visst är det så att lappugglan har utvidgat sitt häckningsområde långt söderut i landet under senare tid, men det kan inte vara den enda orsaken till förekomsten. Sannolikt har brist på föda varit huvudskälet till att så många har setts i Uppland och andra landskap i södra och mellersta Sverige 2012. Det råder inga tvivel om att gnagartillgången i den norra halvan av landet var ytterst svag under året och att lappugglor, och andra smågnagarspecialister, har haft svårt att klara livhanken i skogar där de normalt lever. Det är därför rimligt att anta att många av dem som har setts i Uppland, är individer som varit tvungna att ge sig bort från sina vanliga tillhåll i jakten på föda.

Brist på föda är således det mest sannolika skälet till att lappugglorna har varit på vandring, men hur kan de vara så anmärkningsvärt många? Rimligtvis måste de ha sitt ursprung inom landet (eller kom de med Finlandsfärjan till Kapellskär...), och man kan fråga sig hur stort upptagningsområdet har varit. Eftersom det inte bara är Uppland som har berörts utan även andra landskap i södra Sverige och, framför allt, vidare norrut längs Norrlandskusten, är det sannolikt lappugglor från ett stort område som varit på vandring. Man har dock svårt att tänka sig att många individer av en art som denna tar sig ända hit från långt nordliga trakter. Det förefaller mer troligt att de som setts här i Uppland kommer från mindre avlägsna områden, till exempel den södra delen av Norrland. Några av dem som nu har setts kanske till och med tidigare är födda i Uppland?

Är det då skäligen att tro att flertalet av de lappugglor som setts i Uppland under 2012 har sitt ursprung i södra Norrland? Kan det verkligen ha funnits så många i dessa landskap? Det finns åtminstone två synpunkter att beakta inför en sådan hypotes. En är att arten normalt lever dold i skogar, som sällan besöks av oss skådare, och att det således kan ha fun-

nits många där utan att de blivit sedda. Den andra, och kanske mer avgörande aspekten, är att tillgången på gnagare var osedvanligt god i stora delar av Norrland under 2010 och 2011. Lappugglor, och andra gnagarspecialister, hade inga som helst problem att finna föda och kunde producera mängder av ungar. Det har varit lätt att fastslå för arter som t.ex. fjällvråk och tornfalk, där ungfågelandelen på sträck respektive antalet märkta ungar dessa två år har varit betydligt högre än genomsnittet för åren dessförinnan.

Mycket talar för att lappugglan hade två år med mycket god unproduktion och att det efter häckningssäsongen 2011 fanns många spridda i skogarna norr och nordväst om Uppland. Det var först när gnagarpopulationerna kraschade inför vintern 2011/12 som situationen blev ohållbar för alla dessa ugglor. För att överleva var många tvungna att ge sig ut på vandring, och detta förde dem till nya trakter och miljöer, där de normalt inte förekommer. Det synes därför inte omöjligt att alla de lappugglor, som observerades i Uppland under 2012, kan ha haft sitt ursprung i närliggande landskap.

Många av de lappugglor, som har rapporterats från Uppland under 2012, har setts i andra biotoper än skogsmark. Huruvida detta beror på att de i första hand fanns utanför skogarna, eller om det istället var just dessa som blev uppmärksammade, är frågan. Om vi beaktar hur mycket lättare det är att upptäcka en lappuggla som sitter på en stängselstolpe på en sankäng, för att inte tala om en som sitter på ett viltstängsel intill vägen, än en som sitter väl dold i skogen, kan det ha funnits fler individer i de uppländska skogarna under 2012 än vad vi kan föreställa oss. Å andra sidan tycks det som om tillgången på gnagare även i våra skogar var dålig detta år. Något som indikerar att det var så, är att slagugglorna i nordvästra Uppland hade ett mycket dåligt häckningsår med ett fåtal påbörjade häckningar och därtill få ungar i de kullar som kläcktes (Lars Gustavsson muntligen).

Man kan också fråga sig, varför en skogsfågel som lappugglan skall ge sig ut i helt öppna biotoper när det finns skogar, om inte

tillgången på föda i den senare biotopen är usel? Man kan i och för sig även undra över om det verkligen fanns gnagare på sankängar och i odlingsbygden. Vad vi kan se av produktionen av ungar hos ormvvråk tycks det vara så att det generellt var dåligt med föda, men att det lokalt fanns gnagare och då i första hand sork. Den sedan slutet av 1970-talet pågående ringmärkningen av ormvvråksungar i Roslagen visade att fler bon än normalt stod tomma 2012, och att genomsnittet märkta ungar i de bon som innehöll sådana var ett av de lägsta hittills. Å andra sidan fanns det enstaka bon som innehöll upp till tre välväxta ungar, och i något fall även flera orörda sorkar liggande kring dem, vilket innebär att tillgången på sork var god åtminstone här.

En kringströvande lappuggla, som hittar en plats där det är god förekomst av gnagare, borde rimligtvis stanna till och utnyttja den födoresurs som står till buds. Det finns från Uppland 2012 många exempel på att en individ har uppehållit sig på samma plats under flera månaders tid, och att det där har funnits tillräckligt med föda för att hålla den vid liv. Det är inte heller omöjligt att tänka sig att också andra individer, som råkar passera samma lokal, stannar till, även om det redan finns en lappuggla på plats. Av de erfarenheter som finns från till exempel E18 väster om Kapellskär, tycks det inte ha funnits någon uppenbar konkurrens mellan de individer som sågs här. De satt nära inpå varandra utan att visa någon inbördes aggression.

Att lappugglorna efter hand försvann från de lokaler där det hade uppehållit sig mer eller mindre långvarigt kan ha haft olika orsaker. Födan på den aktuella platsen kan ha tagit slut och ugglan varit tvungen att lämna den för att försöka hitta gnagare på annat håll. En annan orsak kan ha varit att de helt enkelt svalt ihjäl eller drabbades av olyckshändelser. Vi vet med säkerhet att antalet lappugglor vid vägen innanför Kapellskär efter hand minskade och att det till stor del berodde på kollisioner med fordon.

En av de lappugglor som trafikdödades på E18.

FOTO: ROINE KARLSSON

Att jaga längs en livligt trafikerad väg är ingen bra strategi, och mycket riktigt hittades sex ihjälkörda lappugglor längs några få kilometer av denna vägsträcka under sommaren.

Det finns fler exempel på att lappugglor omkommit i trafiken, men de kan också ha mist livet på andra sätt. Predation är ett tänkbart sådant. En lappuggla, kanske i dålig kondition, som överraskas har inte mycket att sätta emot, om den blir attackerad av en duvhök. Många av de lappugglor som sågs i Uppland under

2012 överlevde sannolikt inte året, men det fanns säkerligen de som gjorde det.

Hur många var de?

Lappugglans uppträdande i södra Sverige 2012 var unikt, och något liknande är inte känt i litteraturen. Att något likartat inte finns omskrivet betyder i och för sig inte nödvändigtvis att det aldrig tidigare har hänt, men det finns en del som talar för att det kanske förhåller sig så. Det är först under senare år som arten på allvar har utvidgat sitt utbredningsområde söderut i landet, och numera häckar regelbundet ända nere i Svealand. Tidigare häckade lappugglan bara längst uppe i norra Sverige. Det är således först nu som det har skapats förutsättningar för något som fjolårets uppträdande.

Grunden för fjolårets uppträdande var således att lappugglan har utvidgat sitt utbredningsområde åt söder och att den numera är mycket vanligare i landet än den var för bara några årtionden sedan. Att invasionen ägde rum just 2012 berodde dock i första hand på en kombination av två på varandra följande år med mycket god unproduktion och därmed ovanligt många lappugglor, och kraschen i smågnagarbestånden vintern 2011/12. Det finns rimligtvis bara två alternativ att välja på för en lappuggla när tillgången på föda plötsligt sinar. Antingen stannar den i sitt revir och försöker överleva där, eller också ger den sig ut på vandring för att söka bättre jaktlycka på annat håll.

I vilken omfattning arten använder sig av den ena eller den andra strategin är svårt att säga, men det beror rimligtvis både på populationsstorleken och graden av födobrist. Om vi ser till vidden av det aktuella uppträdandet förefaller det troligt att en stor del av beståndet var på vandring. En spridd uppfattning är att det i första hand är yngre fåglar som ger sig iväg, medan de äldre är mer benägna att stanna i sina revir. Tyvärr är det svårt att åldersbestämma lappugglor i fält, men av de sex som bildödades vid Kapellskär var fyra 2K-fåglar och två äldre individer. Preliminärt har 54 döda lappugglor skickats in som statens vilt till Naturhistoriska riksmuseet och av de

åtta som var ringmärkta var sju 2K-fåglar och en 8K-fågel (Uppgifter från Naturhistoriska riksmuseet. Tack!). Det finns således en del som talar för att det i huvudsak var yngre fåglar som var på vandring, men att även äldre individer deltog.

Att försöka uppskatta hur många lappugglor som sågs i Uppland under 2012 är förenat med avsevärda svårigheter. Det är givetvis knepigt att skilja individerna åt, och vi har ingen aning om vare sig hur snabbt eller hur långt de kan förflytta sig. Att en lappuggla kan flyga långa sträckor är säkerställt, men hur fort den kan tillryggalägga en viss distans är okänt. Det är därför normalt omöjligt att med säkerhet säga att en lappuggla som setts på en plats vid ett tillfälle inte är samma individ som senare uppträder på en annan lokal. Man vill gärna tro att en art som lappuggla inte förflyttar sig annat än kortare sträckor, men vad är det som säger att en individ som vid ett tillfälle har setts i nordvästra Uppland, inte en vecka senare har förflyttat sig till slottsparken vid Ekolsund? Iakttagelser på bland annat Örskar och Möja visar att arten inte ens drar sig för att flyga ut över havet.

Om vi ändå skall försöka oss på att uppskatta antalet individer som har setts i landskapet, bör vi inledningsvis slå fast att det generellt var dåligt med gnagare även i Uppland under den aktuella perioden, men att det lokalt fanns god tillgång på sork. Det är också rimligt att tro att en kringströvande lappuggla, som finner en plats med gott om föda, väljer att stanna där så länge som jaktlyckan är god. Om vi sedan utgår från att en lappuggla, eller flera, som har vistats på en lokal under en längre tid, sannolikt har funnit en plats där det finns gott om föda, så är det samma individ/individer som finns kvar så länge de rapporteras från lokalen. Det förefaller därför logiskt att anta att en individ, som endast har setts vid ett enstaka tillfälle, troligen snabbt har dragit vidare därför att det inte fanns några gnagare, samt att enstaka observationer på flera närbelägna lokaler vid närliggande tidpunkter, mycket väl kan ha varit en och samma individ.

En genomgång av inkomna rapporter

av lappugglor observerade i Uppland under 2012 visar att det bör ha varit 60–75 individer som har setts. Denna bedömning måste dock tas för vad den är, det vill säga den bygger på mer eller mindre bra underbyggda antaganden och är därför högst osäker.

Om vi således utgår från att det är 60–75 individer som har setts i landskapet, kan man sedan fundera kring hur många det i realiteten har varit som besökt Uppland under 2012. Även om en lappuggla är lätt att känna igen och därtill, tack vare sitt utseende och sin storlek, väcker uppmärksamhet också hos dem som vare sig besitter några större fågelkunskaper eller är särskilt intresserade av fåglar, bör det ha varit betydligt fler än de som kommit till vår kännedom. De som rapporterats har ofta suttit väl exponerade i öppna marker, men det har givetvis funnits fler även i öppna miljöer som aldrig har blivit sedda eller som inte har kommit till vår kännedom.

Ytterligare en aspekt att beakta vid ett resonemang kring hur många individer som besökt landskapet är givetvis hur många som funnits i skogarna och som ingen har observerat. Här är vårt vetande i stort sett lika med noll. Även om ingen spelande har rapporterats från våren, betyder det givetvis inte att arten saknades i våra skogar. Uppland är till övervägande del skogbevuxet, och det är endast en marginell del som avlyssnas under vårnätterna. Därtill är en lappuggla lätt att missa även om den finns i de skogar som besöks av dem som lyssnar efter ugglor. För övrigt är det inte troligt att eventuellt revirhävande lappugglor i Uppland under våren skulle ha hört av sig särskilt mycket under rådande omständigheter, det vill säga stor brist på gnagare. Spelfrekvensen tycks ha en tendens att minska om det råder knapphet på föda.

Chansen att i skog träffa på en lappuggla som inte spelar är närmast obefintlig även under dagtid. Oddsens ökar om den sitter ute på ett hygge, men om vi ser till hur sällan vi människor rör oss i skogsmark kan det, åtminstone teoretiskt, ha funnits många utan att fler än på sin höjd några få skulle ha blivit sedda och än färre ha kommit till vår kännedom.

Frågan om hur många lappugglor det var, som besökte Uppland under den aktuella perioden, är helt enkelt omöjlig att besvara. Fakta som sex exemplar överkörda längs några få kilometer viltstängsel vid Kapellskär samt vardera tre observerade på en lokal i Länna socken respektive Ekolsund, kan tyckas tala för betydligt fler än 60–75, men vi har inga som helst bevis för att det skulle kunna ha varit så. Flera lappugglor på ett och samma ställe kan tyckas tala för att det borde ha varit fler, men kan hända var förekomsten synnerligen lokal. Stora områden däromkring kanske helt saknade lappugglor därför att det inte fanns någon föda. Problemet är att vi inte har en aning om hur långt, och i vilken omfattning, de lappugglor som sågs i Uppland förflyttade sig under perioden.

Nåväl, även om vi inte vet så mycket om vare sig hur många lappugglor det var som besökte Uppland under året eller deras ursprung, så råder det inga tvivel om att alla uppskattade deras besök. Vi får hoppas att många klarade knappheten på föda och överlevde för att förhoppningsvis häcka nästkommande år. Även om bakgrunden till deras uppträdande i landskapet inte var positivt för arten kan man ändå inte låta bli att se fram mot nästa större förekomst. Lappugglan är en fantastisk fågel.

Bill Douhan, Åsby 320, 741 94 Knivsta
bill.douhan@lm.se